

Grishina, E., and Aleksandrova, A. *Neravnomernost razvitiia munitsipalnykh obrazovaniy* [The uneven development of municipalities]. Moscow, 2006.

Iodchin, A. "Dekompozitsiia mezhregionalnoy konvergentsii v Rossii" [Decomposition of inter-regional convergence in Russia]. *Audit i finansovyy analiz*, no. 4 (2007): 475-482.

Kizim, N. A., Raevneva, E. V., and Bobkova, A. Yu. *Neravnomernost regionalnogo razvitiia v Ukraine: teoretiko-metodicheskie*

osnovy i instrumentariy otsenki [Uneven regional development in Ukraine: theoretical and methodological framework and assessment tools]. Kharkiv: FLP Liburkina L. M.; INZHEK, 2011.

Lavrovskiy, B. L., and Shiltsin, E. A. *Indikatoriy variatsii v regionalnykh issledovaniyakh* [Indicators of variation in regional studies]. Novosibirsk, 2009.

УДК 657

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ З МЕТОЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ

ФЕОФАНОВА І. В., ФЕОФАНОВ Л. К.

УДК 657

Феофанова І. В., Феофанов Л. К. Удосконалення системи обліку на підприємстві з метою інформаційного забезпечення стратегічного аналізу

Метою статті є визначення напрямів удосконалення системи обліку на підприємстві для забезпечення процедур стратегічного аналізу достовірною інформацією. У дослідженні використано історичний (для вивчення умов виникнення та розвитку стратегічного аналізу) і логічний (для визначення напрямів удосконалення обліку) методи. Встановлено, що у сучасних умовах необхідна система показників, яка базується як на фінансовій, так і на нефінансовій інформації. З метою стратегічного аналізу необхідно розширити обсяг інформації, що характеризує такі ресурси підприємства, як наукові дослідження та розробки, персонал, якість продукції (послуг). Серед показників, що надають таку інформацію, обрані показники про витрати на інноваційну діяльність підприємства і підготовку персоналу, облік яких недостатньо врегульований. Запропоновано для забезпечення інформаційних потреб спеціалістів-аналітиків удосконалити облік за такими напрямками: визначення характеру та обсягу інформації, яка необхідна керівникам підприємства; формування системи управлінського обліку за місцем виникнення витрат і центрами відповідальності; визначення і облік доходів або інших результатів, які підприємство отримало внаслідок витрат на підвищення кваліфікації кадрів, дослідження і розробки, впровадження інновацій. Запропоновано форму аналітичного обліку для розрахунку та обліку економії в результаті скорочення витрат, яку підприємство отримало внаслідок пільг, встановлених урядом для стимулювання інноваційної діяльності та участі підприємств у підготовці персоналу.

Ключові слова: інформація, облік, стратегічний аналіз, персонал, інновації, витрати.

Табл.: 3. Бібл.: 9.

Феофанова Ірина Василівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку і аудиту, Запорізька державна інженерна академія (пр. Леніна, 226, Запоріжжя, 69006, Україна)

E-mail: feofanovaiv@mail.ru

Феофанов Лев Костянтинівич – кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку і аудиту, Запорізька державна інженерна академія (пр. Леніна, 226, Запоріжжя, 69006, Україна)

E-mail: feofanovlk@mail.ru

УДК 657

Феофанова І. В., Феофанов Л. К. Усовершенствование системы учета на предприятии с целью информационного обеспечения стратегического анализа

Целью статьи является определение направлений усовершенствования системы учета на предприятии для обеспечения процедур стратегического анализа достоверной информацией. При исследовании использовались исторический (для изучения условий возникновения и развития стратегического анализа) и логический (для определения направлений усовершенствования учета) методы. Установлено, что в современных условиях необходима система показателей, которая основывается как на финансовой, так и на нефинансовой информации. С целью стратегического анализа необходимо расширить объем информации, который характеризует такие ресурсы предприятия, как научные исследования и разработки, персонал, качество продукции (услуг). Среди показателей, предоставляющих такую информацию, выбраны показатели расходов на инновационную деятельность и подготовку персонала, учет которых недостаточно регулирован. Предложено для обеспечения информационных потребностей специалистов-аналитиков усовершенствовать учет по таким направлениям: определение характера и объема информации, необходимой руководителям предприятия; формирование системы управленческого учета по месту возникновения затрат и центрам ответственности; определение и учет доходов или других результатов, которые предприятие получило вследствие расходов на повышение квалификации кадров, исследования и разработки, внедрение инноваций. Предложена форма для расчета экономии в результате сокращения издержек, полученной вследствие предоставляемых правительством льгот предприятиям, которые внедряют инновации и занимаются подготовкой персонала.

Ключевые слова: информация, учет, стратегический анализ, персонал, инновации, издержки.

Табл.: 3. Библ.: 9.

Феофанова Ирина Васильевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра учета и аудита, Запорожская государственная инженерная академия (пр. Ленина, 226, Запорожье, 69006, Украина)

E-mail: feofanovaiv@mail.ru

Феофанов Лев Константинович – кандидат экономических наук, доцент, кафедра учета и аудита, Запорожская государственная инженерная академия (пр. Ленина, 226, Запорожье, 69006, Украина)

E-mail: feofanovlk@mail.ru

UDC 657

Feofanova I. V., Feofanov L. K. Improvement of the Accounting System at an Enterprise with the aim of Information Support of the Strategic Analysis

The goal of the article is identification of directions of improvement of the accounting system at an enterprise for ensuring procedures of strategic analysis of trustworthy information. Historical (for the study of conditions of appearance and development of the strategic analysis) and logical (for identification of directions of improvement of accounting) methods were used during the study. The article establishes that the modern conditions require a system of indicators that is based both on financial and non-financial information. In order to conduct the strategic analysis it is necessary to expand the volume of information, which characterises such resources of an enterprise as scientific research and developments, personnel and quality of products (services). The article selects indicators of innovation activity costs and personnel training costs, accounting of which is not sufficiently regulated, among indicators that provides such information. It offers, in order to ensure information requirements of analysts, to improve accounting by the following directions: identification of the nature and volume of information required for enterprise managers; formation of the system of accounting at the place of appearance of expenses and responsibility centres; identification and accounting of income or other results received by the enterprise due to personnel advanced training, research and developments and innovation introduction costs. The article offers a form for calculating savings in the result of reduction of costs obtained due to provision of governmental privileges to enterprises that introduce innovations and deal with personnel training.

Key words: information, accounting, strategic analysis, personnel, innovations, expenses.

Tabl.: 3. Bibl.: 9.

Feofanova Iryna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Accounting and Auditing, Zaporizhia State Engineering Academy (pr. Lenina, 226, Zaporizhia, 69006, Ukraine)

E-mail: feofanovaiv@mail.ru

Feofanov Lev K. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Accounting and Auditing, Zaporizhia State Engineering Academy (pr. Lenina, 226, Zaporizhia, 69006, Ukraine)

E-mail: feofanovlk@mail.ru

Система бухгалтерського обліку закликає забезпечити інформацією процес прийняття управлінських рішень. У період збільшення потоків інформації виникає необхідність її упорядкування, обробки, перетворення і своєчасного оприлюднення, що висуває нові вимоги до організації системи обліку на підприємстві.

Важливим завданням стратегічного аналізу на підприємстві є визначення факторів, які забезпечать сталий розвиток підприємства в довгостроковому плані. У зв'язку з цим необхідно вдосконалити збір інформації, що потрібна для виконання цієї роботи. Методи нагромадження інформації повинні забезпечити ефективність системи обліку, що знаходить прояв у повноті відображення операцій, точності, часовій відповідності.

Проблеми обліково-аналітичного характеру вирішуються в працях таких українських і зарубіжних вчених: Ф. Ф. Бутинця, Ю. А. Данилевського, І. М. Дмитренко, О. А. Петрик, Дж. Робертсона, А. В. Сотникової, М. Г. Чумаченка, А. Д. Шеремета та ін. Проте залишаються питання як методичного, так і організаційного характеру щодо змісту, видів, форм внутрішньогосподарської звітності, які викликають дискусії, що визначає актуальність подальших досліджень у цьому напрямку.

Метою статті є визначення напрямів вдосконалення системи обліку для забезпечення процедур стратегічного аналізу достовірної інформацією. У дослідженні використано історичний (для вивчення умов виникнення та розвитку стратегічного аналізу) і логічний методи (для визначення напрямів вдосконалення обліку).

Стратегічний аналіз як окрема економічна дисципліна оформився у 1960 – 1970 рр. Завдання стратегічного аналізу полягає в тому, щоб на основі розрізаних даних створити цілісну картину стану підприємства, виявити тенденції розвитку та надати об'єктивну інформацію для прийняття найбільш ефективних рішень стосовно цілей, напрямів, шляхів довгострокового розвитку підприємства, тобто забезпечити інформацією процедури формування економічної стратегії. Сама процедура формування стратегії може бути уявлена як багатоступінчастий процес планування [1, 5 – 7].

Однією з проблем, що виникають при розробці економічної стратегії підприємства, є дефіцит достовірної інформації не лише про конкурентів, ринок у цілому, але навіть про ту компанію, для якої розробляється стратегія. Для проведення стратегічного аналізу потрібна інформація про стан внутрішнього середовища за такими напрямками: кадри фірми, їх кваліфікація, мотивація та ін.; організація управління; виробництво, включно з науковими дослідженнями та розробками; фінанси фірми; маркетинг; організаційна культура.

Джерелами такої інформації можуть бути: бухгалтерська (фінансова) звітність; статистика виробництва, продажів, якості; звіти про обстеження, що були проведені раніше; різні статистичні дані та ін. Значну вигоду можна отримати з аналізу різних статистичних даних, які за допомогою сучасних аналітичних методів перетворюють вже відомі знання у нові [2, с. 7 – 8]. Однак таку інформацію система обліку, впроваджена на віт-

чизняних підприємствах, або не надає, або надає не в повному обсязі.

Система обліку зазнає впливу історичних традицій, напрямів розвитку обліку у країні. Система обліку в СРСР була нерозривно пов'язана із системою планування, її розвитком, визначенням контрольних показників. Плани склалися за межами підприємств. Одним з напрямів розвитку планування у 1960 – 1970 рр. було розширення його сфери. Велика увага приділялася розширенню тимчасового горизонту планування, складанню довгострокових планів. Учені відзначали, що недостатня увага до перспективного планування призводила до частішої зміни напрямів розвитку народного господарства, науки й техніки, викликала перерозподіл капіталовкладень між початими об'єктами, появу диспропорцій. Отже, вітчизняні науковці у той самий час, що і західні вчені, усвідомили необхідність стратегічного планування.

Складання довгострокових планів нерозривно пов'язане з науковим прогнозуванням. Однак через використання прогнозування в капіталістичній економіці воно довго не використовувалось у СРСР. Тільки в середині 1960-х рр. до прогнозування почали ставитися як до необхідного етапу планування [3]. Таким чином, перспективні плани виконували в СРСР роль стратегії розвитку. Розроблялись такі стратегії на вищому щаблі управління, наприклад, для підприємств стратегії розвитку розроблялись галузевими міністерствами.

Річний звіт організації містив форму, яка надавала розрахунки головних показників господарчої і фінансової діяльності підприємства. До них належали такі показники:

- ★ обсяг реалізації продукції у фактичних цінах;
- ★ обсяг реалізації продукції в цінах плану;
- ★ валова продукція в оптових цінах фіксованих;
- ★ валова продукція в оптових цінах фактичних;
- ★ балансовий прибуток;
- ★ прибуток від реалізації продукції;
- ★ рентабельність;
- ★ середньорічна вартість основних виробничих фондів і нормованих оборотних коштів;
- ★ середньорічна вартість промислово-виробничих основних фондів;
- ★ середньорічні залишки нормованих оборотних коштів;
- ★ розрахункова рентабельність;
- ★ промислово-виробничі основні фонди на початок і кінець року;
- ★ виробка валової продукції в порівнянних цінах на 1 руб. ППОФ;
- ★ середньоспискова чисельність ППП;
- ★ фонд заробітної плати ППП з видатками із ФМП;
- ★ середньорічна виробка валової продукції в порівнянних цінах на 1 робітника ППП;
- ★ собівартість всієї фактично виробленої товарної продукції;
- ★ витрати на 1 руб. фактично виробленої товарної продукції;
- ★ товарна продукція в оптових цінах підприємств, що прийняті в плані;

- ✦ енергетична потужність, що обслуговує виробничий процес на початок і кінець року;
- ✦ кількість електроенергії, що була спожита.

Залежно від пріоритетів розвитку додавались додаткові показники, що підлягали обліку та обчисленню, наприклад, дані про виконання поставок на державне замовлення, випуск товарів народного споживання та ін.

Ці показники, які характеризують стан підприємства, є важливими для всіх користувачів бухгалтерської (фінансової) інформації і обліковуються дотепер. «Законодавчо заданим предметом бухгалтерського обліку в Україні на сучасному історичному етапі є фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства» [4, с. 164]. Фінансова інформація завжди привертала увагу, і тому система обліку і аналізу фінансових результатів найбільш розроблена. Зараз є стандартні комп'ютерні програми, що розраховують показники ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Для стратегічного ж аналізу необхідна інформація, яка фіксує не тільки стан окремих підрозділів або підприємства як системи в цілому, але і та, що характеризує динаміку і тенденції розвитку, що дає змогу визначити головні системоутворюючі параметри та скласти наукову базу для її безпечного відтворення [5, с. 25]. У сучасних умовах необхідна система показників, яка базується як на фінансовій, так і нефінансовій інформації. Фінансова інформація, як правило, надає дані про віддачу від матеріальних активів підприємства, що є дуже важливим для всіх аспектів функціонування і розвитку організації. Однак для стратегічного аналізу важливо також знати, яку віддачу приносять нематеріальні активи, які часто мають невелику первісну вартість, наприклад, як впливає на матеріальні результати наявність у підприємства тих чи інших прав власності, або як освіта та кваліфікація персоналу впливає на продуктивність праці.

Таким чином, при формуванні стратегії необхідно використовувати систему показників, що давала б змогу прогнозувати можливості підприємства досягти стратегічних цілей і одночасно реагувати на зміни економіч-

ного характеру. Тому одним із напрямів вдосконалення обліку є визначення характеру і обсягу інформації, яка необхідна керівникам підприємства.

Для забезпечення довгострокового сталого промислового розвитку пріоритетними є фактори інноваційної діяльності, облік яких не проводиться в достатньому обсязі. Також важливими, такими, що потребують уваги, є показники кваліфікації персоналу, ступеня його самореалізації та ін. З метою стратегічного аналізу необхідно вдосконалити облік, розширивши обсяг інформації за такими напрямками: наукові дослідження та розробки, персонал, якість продукції (послуг).

У табл. 1 наведено низку показників, які, на наш погляд, необхідні для створення об'єктивної картини стану підприємства, визначення його можливостей витримати конкурентну боротьбу за місце на ринку.

У табл. 2 наведено показники, які визначають стан і тенденції розвитку інноваційної діяльності на підприємстві. Значення деяких з цих показників, що рекомендуються як критерії для прийняття рішень, наведені в роботах [6; 7].

Із наведених в табл. 2 показників недостатньо врегульовані питання обліку витрат на підготовку кадрів та інноваційну діяльність. Витрати на навчання визначаються відділом підготовки кадрів. Підприємство має можливість самостійно здійснювати навчання або замовити відповідні курси в учбових закладах. Професійне навчання кадрів на виробництві буває таких видів: первинна професійна підготовка робітників; перепідготовка робітників; підвищення кваліфікації робітників; підвищення кваліфікації керівних працівників та фахівців. Облік бажане вести за кожним видом навчання роздільно.

Облік витрат на підготовку і перепідготовку кадрів ведеться на рахунках 91 «Загальнопромислові витрати» і 92 «Адміністративні витрати» [8]. Однак до витрат на підготовку кадрів, таких як вартість послуг освітніх закладів, оренда приміщень тощо, необхідно додавати ще і витрати, пов'язані з гарантіями, які надаються працівникам, що навчаються, наприклад, оплата навчальної

Таблиця 1

Показники, що характеризують кваліфікацію персоналу

Показник	Основні питання	Хто надає інформацію
Освітній рівень	Відповідає наявний рівень освіти потрібному чи ні	Відділ кадрів
Питома вага КСС	Відповідає наявний рівень потрібному чи ні	Відділ кадрів, відділ труда
Плинність кадрів	Психологічний клімат, мотивація, можливості реалізації	Відділ кадрів
Витрати на підготовку персоналу, усього, тис. грн	Достатній рівень чи ні	Бухгалтерія, відділ підготовки кадрів
Витрати на підготовку персоналу, усього, % від виторгу	Достатній рівень чи ні	Бухгалтерія, відділ підготовки кадрів
Витрати на перепідготовку робітників на підприємстві, % від загальної суми	Достатній рівень чи ні	Бухгалтерія, відділ підготовки кадрів
Витрати на оплату навчання у ВНЗ, %	Достатній рівень чи ні	Бухгалтерія, відділ підготовки кадрів
Витрати на перепідготовку керівників, %	Достатній рівень чи ні	Бухгалтерія, відділ підготовки кадрів

відпуски, а іноді витрати на відрядження та ін., ці витрати згідно з П(С)БО 16 «Витрати» можуть обліковуватися на інших рахунках. Наприклад, витрати, пов'язані з оплатою навчальних відпусток, обліковуються на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Тому для оперативного отримання повної інформації необхідна розробка нових форм аналітичного обліку цих витрат.

- ✦ розширення продажів за рахунок нових видів продукції, освоєння технологічно складної продукції;
- ✦ зменшення витрат виробництва, за рахунок зниження норм витрат матеріальних або трудових ресурсів;
- ✦ підвищення продуктивності праці, скорочення чисельності персоналу в результаті підвищення кваліфікації;

Таблиця 2

Показники, що характеризують наукові дослідження і розробки

Показник	Основні питання	Хто надає інформацію
Частка витрат на НДДКР, % від виторгу	Відповідність рівня витрат обраному критерію	Бухгалтерія, технічний відділ
Частка витрат на впровадження нових технологій, % від виторгу	Відповідність рівня витрат обраному критерію	Бухгалтерія, технічний відділ
Співвідношення витрат на НДДКР і витрат на впровадження нової техніки	Відповідність рівня витрат обраному критерію	Бухгалтерія, технічний відділ
Частка нематеріальних активів у сумі активів, %	Відповідність обраному критерію	Бухгалтерія
Доходи генеровані нематеріальними активами	Наявність доходу, рентабельність використання активів	Бухгалтерія, відділ збуту, фінансовий відділ
Винахідницька активність	Можливість самостійне вирішувати технічні й технологічні проблеми	Технічний відділ
Кількість патентів, одержаних за останній рік, шт.	Можливість самостійне вирішувати технічні й технологічні проблеми	Технічний відділ
Раціоналізаторська активність, шт.	Можливість самостійне вирішувати технічні й технологічні проблеми	Технічний відділ
Виробнича технологія	Наявність ноу-хау, інновацій, якість продукції	Технічний відділ

Також необхідна деталізація витрат на НДДКР. Витрати на дослідження і розробки обліковуються на рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності» на субрахунку 942. На наш погляд, доцільне розрізнити витрати на дослідження і розробки, які виконані сторонніми організаціями і власне на підприємстві.

Крім того, витрати на впровадження нових технологій можуть бути віднесені на собівартість продукції. Згідно з П(С)БО 16 «Витрати» (п. 15.5) до собівартості відносяться «витрати на вдосконалення технології й організації виробництва (оплата праці та відрядження на соціальні заходи працівників, зайнятих удосконаленням технології й організації виробництва, поліпшенням якості продукції, підвищенням її надійності, довговічності, інших експлуатаційних характеристик у виробничому процесі; витрати матеріалів, купівельних комплектуючих виробів і напівфабрикатів, оплата послуг сторонніх організацій тощо» [9]. Отже, другим напрямом удосконалення обліку є формування системи управлінського обліку за місцем виникнення і центрами відповідальності.

Ще одним напрямом вдосконалення інформаційного забезпечення стратегічного аналізу є визначення і облік доходів або інших результатів, які підприємство отримало внаслідок витрат на підвищення кваліфікації кадрів, дослідження і розробки, впровадження інновацій. Такими результатами можуть бути:

- ✦ підвищення якості продукції, що знайшло відображення в підвищенні ціни продукції або збільшенні реалізації;

- ✦ зменшення витрат робочого часу в результаті зниження аварійності;
- ✦ покращення трудової й технологічної дисципліни та ін.

До збільшення доходів можна віднести економію в результаті скорочення витрат, яку підприємство отримало внаслідок пільг, встановлених урядом для стимулювання інноваційної діяльності та участі підприємств у підготовці персоналу, до яких можуть бути віднесені: пільгове кредитування, наприклад, скорочення процентної ставки за кредитом; пільгове оподаткування тощо.

Облік цієї економії є важливим з точки зору можливих змін в економічній політиці уряду, скороченням бюджетних витрат або інших змін, що може призвести до втрати пільг. Для обчислення та обліку цієї інформації пропонуємо ввести нову форму аналітичного обліку – «Розрахунок отриманої економії» (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунок отриманої економії

№ з/п	Дата	Пільга (нормативна база)	Розрахунок суми пільги	Сумма, грн	Номер документа
1					
2					
Разом					

ВИСНОВКИ

Однією з проблем, що виникають при розробці економічної стратегії підприємства, є дефіцит достовірної інформації. У сучасних умовах необхідна система показників, яка базується як на фінансовій, так і на нефінансовій інформації. З метою стратегічного аналізу необхідно розширити обсяг інформації, що характеризує такі ресурси підприємства, як наукові дослідження та розробки, персонал, якість продукції (послуг). Серед показників, що надають таку інформацію, можуть бути показники про витрати на інноваційну діяльність підприємства і підготовку та перепідготовку персоналу, облік яких недостатньо врегульований. Отже, для забезпечення інформаційних потреб спеціалістів-аналітиків пропонуємо вдосконалити облік за такими напрямками: визначення характеру та обсягу інформації, яка необхідна керівникам підприємства; формування системи управлінського обліку за місцем виникнення витрат і центрами відповідальності; визначення і облік доходів або інших результатів, які підприємство отримало внаслідок витрат на підвищення кваліфікації кадрів, дослідження і розробки, впровадження інновацій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Шиманский-Гайер Г. Руководство по консультированию промышленных предприятий в странах Восточной Европы / Г. Шиманский-Гайер и др. – М.: ГУ ВШЭ, 1999. – 416 с.
2. Хорин А. Н. Стратегический анализ : учебное пособие / А. Н. Хорин, В. Э. Керимов. – М. : ЭКСМО, 2006. – 288 с.
3. Лінніков Г. В. Питання вдосконалення форм соціалістичного планування в українській економічній літературі середини 60 – 80-х років / Г. В. Лінніков // Історія народного господарства та економічної думки. – 1990. – Вип. 24. – С. 62 – 66.
4. Приходько І. П. Теоретичні основи глобальної системи бухгалтерського обліку / І. П. Приходько // Держава та регіони. – 2013. – № 2. – С. 162 – 165.
5. Жаліло Я. Економічна стратегія як категорія сучасної економічної науки / Я. Жаліло // Економіка України. – 2005. – № 1. – С. 19 – 27.
6. Ильяшенко С. Н. Составляющие инновационного потенциала субъекта хозяйственной деятельности / С. Н. Ильяшенко, Ю. С. Шипулина // Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка. – 2002. – № 7. – С. 118 – 125.
7. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 288 с.
8. План рахунків бухгалтерського обліку : сайт газети «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.vobu.com.ua
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». – Запоріжжя : Поліграф. – 2001.

REFERENCES

- Illiashenko, S. M. *Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom: problemy, kontseptsii, metody* [Management of innovation development: issues, concepts and methods]. Sumy: Universytetska knyha, 2003.
- Khoryn, A. N., and Kerymov, V. E. *Stratehycheskyi analiz* [Strategic analysis]. Moscow: EKSMO, 2006.

Linnikov, H. V. "Pytannia vdoskonalennia form sotsialistychnoho planuvannia v ukrainzii ekonomichnii literaturi seredyny 60 – 80-kh rokiv" [Questions improving the forms of socialist planning in the mid-Ukrainian economic literature 60 – 80 years]. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky*, no. 24 (1990): 62-66.

Prykhodko, I. P. "Teoretychni osnovy hlobalnoi systemy bukhhalterskoho obliku" [Theoretical foundations of global accounting system]. *Derzhava ta rehiony*, no. 2 (2013): 162-165.

"Plan rakhunkiv bukhhalterskoho obliku" [Chart of Accounts]. www.vobu.com.ua

Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 «Vytратy» [Regulations (Standard) 16 "costs"]. Zaporizhzhia: Polihraf, 2001.

Shimanskiy-Gayer, G. *Rukovodstvo po konsultirovaniu promyshlennykh predpriiaty v stranakh Vostochnoy Evropy* [Guidance counseling industry in Eastern Europe]. Moscow: GU VShE, 1999.

Yliashenko, S. N., and Shypulyna, Yu. S. "Sostavliaiushchye ynnovatsyonnoho potentsyala subekta khoziaistvennoi deiatelnosti" [The innovation capacity of the economic entity]. *Visnyk SumDU*, no. 7 (2002): 118-125.

Zhalilo, Ya. "Ekonomichna stratehiia iak katehoriia suchasnoi ekonomichnoi nauky" [Economic Strategy as a category of modern economics]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2005): 19-27.